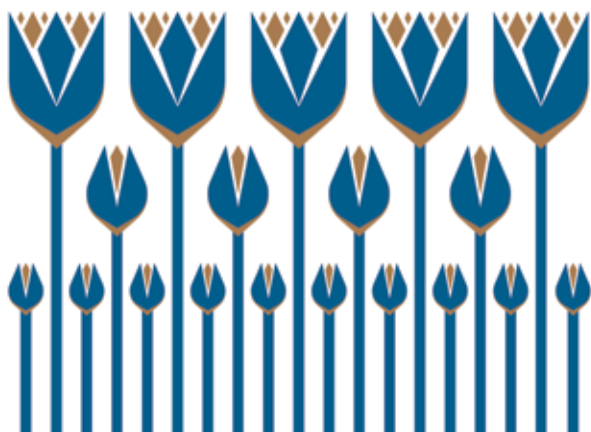

AVIGNON BEŞLİSİ -4-

Sebastian

ya da Güçlü Tutkular

ROMAN

Lawrence
Durrell

4.BASKI
ÇEVİRİ: ÜLKER İNCE

♥ can
modern

LAWRENCE DURRELL
SEBASTIAN
YA DA GÜÇLÜ TUTKULAR
AVIGNON BEŞLİSİ 4

Can Modern

Sebastian ya da Güçlü Tutkular: Avignon Beşlisi 4, Lawrence Durrell

İngilizce aslından çeviren: Ülker İnce

The Avignon Quintet 4: Sebastian or Ruling Passions

İlk baskı: Faber and Faber, 1983

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Faber and Faber, 1985

© 1983, Lawrence Durrell

© 1996, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1996

4. basım: Şubat 2023, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çifttehavuzlar Sk. No: 16 Acar San. Tic.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-6039-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

LAWRENCE DURRELL
SEBASTIAN
YA DA GÜÇLÜ TUTKULAR
AVIGNON BEŞLİSİ 4

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Ülker İnce

♥can

Lawrence Durrell'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Justine / İskenderiye Dörtlüsü 1, 1984

Balthazar / İskenderiye Dörtlüsü 2, 1984

Mountolive / İskenderiye Dörtlüsü 3, 1984

Clea / İskenderiye Dörtlüsü 4, 1984

Monsieur ya da Karanlıklar Prensi / Avignon Beşlisi 1, 1992

Livia ya da Diri Diri Gömülmek / Avignon Beşlisi 2, 1995

Constance ya da Yalnızlıklar / Avignon Beşlisi 3, 1996

Quinx ya da Kusursuzluk Peşinde / Avignon Beşlisi 5, 1998

Kara Defter, 1997

Karanlık Labirent, 2007

Kıbrıs'ın Acı Limonları, 2007

LAWRENCE DURRELL, 1912'de Hindistan'da doğdu. Genç yaşta İngiltere'ye giderek Dışişleri Bakanlığı'nda çalışmaya başladı. Mısır, Yugoslavya, Rodos, Kıbrıs ve Güney Fransa'da görev yaptı. Hindistan'da Hint ve Tibet kültürünü, dinlerini ve mistik atmosferlerini yakından tanıdı. Kıbrıs'taki görevi ise, ona başta Mısır olmak üzere Akdeniz ülkelerinin uzun geçmişi, inanışları, gizemle gerçeğin birbirine örüldüğü yaşam biçimleriyle tanışma fırsatını verdi. Bu bilgi ve birikimler, Eskiçağ'ın belli başlı kültür merkezi İskenderiye ve Akdeniz'in öteki ucunda, Ortaçağ Avrupa'sını karanlığa boğan kilise egemenliğinin başkenti Avignon ortamında yüzyılımızın en çarpıcı romanlarını hayata geçirdi: *İskenderiye Dörtlüsü* ve *Avignon Beşlisi*. Durrell, 1990'da Fransa'da öldü.

ÜLKER İNCE, Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak İngilizce ve çeviri dersleri verdi. Daha sonra 1989-2000 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nde ders verdi. Bu arada Can Yayınları ve Telos Yayıncılık'ta yayın yönetmenliği yaptı. Bugüne değin yirmiden fazla çevirisi yayımlandı. 1985'te, Lawrence Durrell'dan yaptığı *İskenderiye Dörtlüsü* çevirisiyle *Yazko Çeviri* dergisinin Azra Erhat Çeviri Ödülü'ne layık görüldü.

Nîmes'in Montaury'sinden
Simone Périer'ye

International Review of Psychoanalysis dergisinin 1980, 7. cilt, 3. bölümünde “Gözyaşı Akıtmak” başlığıyla yayımlanan güzel makaledeki düşünceleri kullanma iznini yazara veren Dr. Torhild Leira’ya teşekkürler.

1

Anımsama

Prens kızgındı. Hemen o an Affad'la birlikte Mısır'a dönmeye karar verdi. Constance'a âşık olmak gibi "geçici bir istek"e diremediği için onu fena halde azarlamıştı. Resmî limuzinle Cenevre Havalimanı'na giderlerken de hâlâ bu konuyu konuşuyordu onunla. "Tam bir *münasebetsizlik*," dedi, "üstün deneyimini, o araştırmacılara karşı *yükümlülüklerini* düşünürsek." İskenderiye'deki bilincilerin o küçük derneğinden söz ediyordu, ikisi de o derneğin üyesiydi ve onların inanç ilkelerine yürekten bağlıydılar. Evet, o konuda Affad büyük bir suçluluk duyuyordu; kendi isteğinin ihanetine uğramışlık duygusuydu bu. Belleğinde Constance'ın yüzü belirmişti, sanki Constance onu elinde olmadan yaptığı şey için azarlıyordu. "Âşık olmaya hiç *hakkın* yoktu," dedi Prens ters ters. "Onu incitmene izin *vermeyeceğim*." Affad'ın boğazından bir sabırsızlanma sesi çıktı. "Senin dediğin gibi bir şey yok ortada. Bir başka sözcük bulmalıyız. *Engouement*¹ duymayacağım ona. Başka türlü bir şey bu. Deli divane olmak falan değil." (Fransızca konuşuyorlardı, yüksek bir ses tonuyla.) Uzun bir sessizlikten sonra Affad, "Benim

1. (Fr.) Hayranlık, tutku. (Ç.N.)

için yepyeni bir deneyimdi; şapa oturdum – *j'ai calé*. Evet, Prens, kendimi tutamadım. Ayrıca ona sen sanki kendin âşıkmişsin gibi konuşuyorsun.” Bu, Prens'i korkunç öfkelenlendirdi, çünkü doğruydu. Gücenmiş bir hindi gibi esrarlı gurultular çıkardı, bir patiska mendiline sümkürdü.

Çözümü olmayan bir sorundu. Sinsi aşk cinleri, elbet çağdaş dünyanın sunduğu o suyuna tirit ahlaksal azıkla beslenmiyordu artık. Affad, gizemcinin ahlaksal coğrafyasını oluşturan o gizli alanı ya da âlemi, vicdan azabına karışan derin bir özlemle düşünüyordu. Bir keresinde arkadaşı Balthazar büyük bir üzüntüyle şöyle demişti: “Ben kendi hayatımı yaşadığımı sanıyordum, oysa hayatım beni yaşıyordu hep, dış yardım almadan. Bunu anlamam yarım yüzyıl sürdü. Özsaygıma ne büyük bir darbe!”

“Senin davranışın demode bir davranış,” dedi gene Prens. “Gebelik önlemleri değiştiğine göre. Kadınlar bir zamanlar bir erkeğin hayatının biricik olayıydı, bugün kadınlar alt tarafı *saman* gibi bir meta. Kolay elde edilir olmak onların değerini düşürdü.”

“Constance'ın değil.”

“Tabii ki Constance'inkini de,” dedi yaşlı adam.

Affad sessizce oturmuş geçmişini düşünüyordu. Constance'ı ilk gördüğünde gözlerine inanmamıştı, onun güzelliği öylesine farklı gelmişti ona. (“Yaşadıkları çağa uygun davranmayan insanlardan nefret ederim,” dedi Prens hışımla, bile bile kırıcı olmaya çalışarak.) “Doğrusu ben de ederim. Ama belli bir zamanda, belli bir parçamız çağın gerisinde kalıyor, zamansal olarak tarih öncesinde kalmakta direniyor. Duyularımızı, atalarımızın öpüşleri teslim almış durumda; biz aşkın yalnızca dağıtıcılığını yapıyoruz, yaratıcısı değiliz. Yatırımcısı hiç değiliz.”

“Saçma!” dedi Prens.

“Bu şeytansı duygunun bir kez hiç de ölmek üzere olmadığını anlayınca ne yapacağımı şaşırdım. Boş yere ondan kaçmaya çalıştım, gerçekten de çaba gösterdim!”

“Saçma!” diye haykırdı Prens, limuzinin tabanına ayağıyla vurarak. Öfkeden... yalnızca ahlaksal bir kızgınlıktan değil, kıskançlıktan deliye dönmüştü. Affad, “İffet yeminini bozmuş bir papaz yardımcısıymışım gibi davranıyorsun bana. Buna izin veremem,” dedi. Ama bu doğru değildi, konu çok daha ciddiydi. Sözcüğün en gerçek anlamıyla bu bir ölüm kalım ve esirgemezlik sorunuuydu. Kendi amaçlarının gerisine düşmüştü. Eski zamanlarda esirgemezlik, işte bu özel şeytanın gönlünü almak için icat edilmişti. Girit Minotauros’unu yatıştırmak için telif edilen tüyü bitmemiş yüzlerce oğlanı, buluğa ermemiş yüzlerce kızı düşünün! “Son doğum günümde yaşlı teyzem Fatima, bana bir telgraf gönderdi, şöyle diyordu: ‘Ölüm, o bilinmeyen şey için önemsiz olduğuna göre, senin için neden önemli olsun?’ Haksız mı?”

“Evet, haksız,” dedi Affad, sırf terslik olsun diye, çünkü Prens çok can sıkıcı olmaya başlamıştı, ona daha fazla ödün vermenin anlamı yoktu. Tanrıbilimsel konular başka şeydi – Yıldız Komitesi’nin önüne çıkıp bağlılığının hesabını vermesi gerekecekti, yani, ama bu onun içtenliğini her türlü sondajlama hakkına sahip küçük bir iç komiteydi. Onlar, Prens gibi Constance’tan haberi falan değildi. “Aslında, senin bunca karşı olduğun duyuguya, Constance’ın kendisi de biraz fazlaca tıbbi bir tavır takındı,” dedi; Prens’in kıza duyduğu sevgisinin çevresinde zihninin büzüştüğünü hissediyordu. Constance bir keresinde küçümseyici bir ifadeyle aşkın *angoisse vésperale*’inden, “akşam kederi”nden söz etmişti, ama sonra birden yumuşamış, gözlerine yaşlar dolmuştu, elini ağzına götürdü, sanki ağlama isteğini bastırmak isti-

yordu. Alçak sesle eklemişti: “*Mon Dieu! Quel sentiment de dérélition!*”¹

“Evet, senin dediğin gibi galiba bu bir saçmalık, ama çok pahalı bir çılgınlık biçimi. Kız, yüksek ateşle yatağa düşecek ve bütün *angustia*'sını² tıp mesleğiyle ilgili görevlerine aktaracak. O ölü yaprak yığınının karşısına nasıl çıkacak, çevresini kuşatan o sinir hastalarının?”

Bir süre sessizce yol aldılar, Prens sinirli sinirli kaşatarak parmaklarını çatlatıyordu. O yürekli kızın, diye düşünüyordu, bu tatlı engerek yılanı herifin büyüüne ve çılgınlıklarına karşı kendini savunmak zorunda kalması. Çıldırılmak işten değildi, çünkü kendisi de Affad'ı, en yakın arkadaşını sever gibi seviyordu.

“Sana üzüntümü açmaya neredeyse cesaret edemiyorum, çünkü çok sert tepki gösteriyorsun. Acaba onu gebe bırakmaya çalıştığımı söyleseydim örneğin, ne derdin – ikimizi kesin olarak birleştirecek tam bir felaketi yani, göze aldığımı. Ha?” Bu sırrı duyunca yaşlı adam oturduğu yerden fırladı, ama bir şey demedi; bir süre dümdüz ileriye bakarak oturduktan sonra, “Kızcağız biliyor mu? Kesinkes?” dedi. Affad, onun kolunu sevgiyle tutarak yanıtladı: “Ne yazık ki evet!” Biraz şaşkırtıcı bir biçimde Prens kuş gözü gibi parlayan gözlerini ona çevirdi, beklenmeyecek bir sevgi ve duygudaşlıkla, “Ne şanssızlık! Zavallı kız! Ama öbür türlü olsa onu yüzüstü bırakma kararını vermen daha güç olabilir, bu karar daha acımasız görünebilirdi. Koca bir korkak gibi davranmışsın, benim düşüncem bu; iki tarafı da umut kırıklığına uğrattın, Eros'u da Thanatos'u³ da. Evet, başı öne eğik

1. (Fr.) Aman Tanrım! Bu nasıl bir terk edilmişlik duygusu. (Ç.N.)

2. (İsp.) Keder. (Ç.N.)

3. Yunan mitolojisinde ölümü simgeleyen tanrı. (Ç.N.)

dolaşabilirsin oğlum. Bu ahlaksal elyaf eksikliği için aşkı suçluyorsundur herhalde?”

Bu kez de Affad, “Saçmalık!” dedi kızarak; tepkisinin sertliğinin farkında olduğu yüzünün kızarmasından belliydi. Düşünceleri tam bir daire çizdikten sonra gelip kendi kendini suçlamanın batağına saplandı, hayatı üzerinde son sözü söyleme hakkının o gizli derneğin elinde olduğunu, her an geleceğine ipotek koyabileceklerini bilmenin yarattığı iç sıkıntısına boğuldu. Ne biçim bir lanetti bu, dostu dostla, sevgiliyi sevgiliyle karşı karşıya getiren bu aşk. Çevresindeki bütün dostlukları yer değiştirmişti, Constance’ın onu seçmesiyle birlikte hepsi yerlerinden oynamıştı.

Uzanıp yatan Blanford’ın yatağının yanında, bundan hiç de daha az kasvetli olmayan dakikalar geçirmişti; Blanford’ın arkadaşlığı artık onun için Prens’inki kadar değerliydi. “O lanet romanın bazı bölümlerini Constance’ın okumasına izin vererek hata ettim; senin inançlarının, senin hayatın için ne kadar önemli olduğunu öğrendi böylece... Ona söylemedin, değil mi? Ah, Tanrım, çok özür dilerim. Ama onun açısından sen yalnızca hastasın, adeta; seni elinde tutmak, seni yakalandığın din manyaklığının bu tehlikeli türünden kurtarmak için yanıp tutuşuyor olmalı!” Affad dinlerken ellerini ovuşturuyordu. Kendisini daha fazla çözümlenemesini rica etti dostundan. O lanet roman, Blanford’ın yanında, yatağın üzerinde duruyordu. Blanford ara sıra dalgın dalgın ve derin bir kederle ona dokunuyordu. “Sebastian, lütfen beni bağışla,” dedi.

Affad ayağa kalktı. Yatakta yatan arkadaşının kaygılı yüzüne sevgi ve duygudaşlıkla bakarak bir süre ayakta dikildi. “Aubrey,” dedi yüksek sesle, sonra sustu. Bir tek müzik notası gibi bir tek sözcük. Bir “Hoşça kal” eklemeydi, çünkü gereksizdi – çünkü soyut anlamıyla düşünün-

lürse hiçbir yere gittiği yoktu. Ama şunu ekledi: “Lütfen, içinden gelirse bana mektup yaz; ne zaman geri gelirim hiç bilmiyorum, ama şu an niyetim üç ya da dört ay sonra gelmek.”

“Geri döneceğini biliyorum. Olayların düzenini biraz biraz çakmaya başladım, karışıkmiş gibi görünen şeyler anlam kazanmaya başlıyor. Mısır’a hasta olduğum için geldiğimi şimdi anlıyorum, sırtımdaki adamdan korkuyordum. Sutcliffe’ten kurtulmak umuduyla bir Sinbad yolculuğu yaptım – Sutcliffe’ten kurtulmak için çeşitli girişimlerde bulunduğumu fark etmişsindir, örneğin köprüyü bir simge olarak kullanıp onu intihar ettirmeye çalıştım. Sokrates gibi bir Ses’ten başka bir şey olmayan bu nesneyle baş etmenin tek yolunun, onun somutlanmasına, yaşamasına, kendini dışa vurmasına izin vermek olduğunu anlamam için belkemiğimde birkaç delik açılması gerekti. Ona yaşama olanağı tanıdığın zaman zararsız bir hayalet durumuna geliyor, gerçek biriymiş gibi kabul ediliyor. Tek beceremediği şey aşk. O da insanın kendine düşen bir şey.”

“Aman Tanrım!” dedi Affad iç ezikliğiyle. “*Gene mi?*”

“Onu ben oluşturdum, böbrekte oluşturulan bir taş gibi – ya da bir ur gibi, doğumun hiç eksik olmayan tanığı plasenta tarafından atılması gereken bir insanın ikizi, gölge oluşum gibi. Bunca ağzı kalabalığın canı cehennem! O yaratık yaşıyor ve öğle yemeğine geliyor, hatta krallığa hizmetlerinden dolayı bir süre sonra İngiliz İmparatorluğu Nişanı alacak. Ah Tanrım, Sebastian, burada kalmanı öyle çok isterdim ki, senden öyle çok şey öğrendim ki!”

Arkadaşı hâlâ bir şey söylemiyor, ayakta dikilmiş sevgiyle ona bakıyordu. Blanford çok zayıflamıştı, solgun ve süzgülün görünüyordu; belkemiği ameliyatları sağlığından alıp götüreceği kadarını götürmüştü, ama şimdiye kadarki ameliyatlar başarılıydı; cerrah, bundan son-

ra yapılacak sonuncunun en önemlisi olduğuna inanıyordu. Ondan sonrası kas sisteminin eski gücünü yeniden kazanmasına ve hastanın kalkıp oturmayı, yeniden yürümeyi düşlemeye başlamasına bağlıydı. Zamanın bu noktasından bakıldığında öylesine bir düş olarak görünüyordu ki bu, sonunda kesin bir hayal kırıklığına uğramak korkusu yüzünden kendisi bunu neredeyse aklına getirmeye cesaret edemiyordu. Yatağının yanındaki şişeden bir bardağa su doldurdu, içti, ama o zararsız içkiyle arkadaşının onuruna kadeh kaldırmayı unutmadı. Şimdilik alkol yasaktı, yoksa bir ayrılış anısı olarak içki ikram ederdi. Ama böylesi daha iyiydi.

Böylece Affad düşünceli ve kederli bir sessizlik içinde izin isteyip ayrıldı. Aynı öğleden sonra, hastabakıcı Blanford'ı yıkayıp giydirirken Constance umulmadık kısa bir ziyarette bulunmak için başını kapıdan uzattı – yeni bir Constance yani. Çünkü uykusuzluktan ve mesleğinin verdiği gerginlikten dolayı solgun görünüyordu, alışılmadık bir dalgınlık ve durgunluk içinde konuşuyordu. Sevgilisinden söz etmedi, beriki de öyle, çünkü kendisinin de Constance'a âşık olduğunu biliyor, kendi bencilliği yüzünden, kendini önemsemek yüzünden ona zarar verdiği üzüyor, bu gerçeklerin inatçı bilgisi mutsuzluk ve şaşkınlığını artırıyordu. Bir süre sessizce oturdular, Constance elini ötekinin kolunun üzerine koymuştu, gerilimsiz bir sevgiyle, belki de biraz, sanki sevgi ve ilgi dilenerek. Şaşkınlıklarının son noktasına gelmemişlerdi daha, bakarsanız. Şimdi konu Livia'nın ölümüydü.

Constance'ı en çok şaşırtan şey, haberin Felix Chatto'yu, hiç kimseyi sarsmadığı kadar derinden sarsmasıydı – Felix neredeyse fiziksel olarak yere yığılıp kalmış gibiydi. Toplum içindeki o yeni güveninden, hiç kimseyi iplemez havalardan iz kalmamıştı. Dünya adamı olmanın kolay görkemi uçup gitmiş, geriye ürkek bir üniversite

öğrencisi kalmıştı. Oğlanın da bunu gerçekten şaşırtıcı buluyordu – evet, Livia yaşarken Felix ona karşı bir yeni-yetmenin tutkunluğunu fazlasıyla duymuştu; ama kendi duygularına asla güvenmemişti, ancak arkadaşı Aubrey’e acı çektirmek hoşuna gidiyordu. Şimdi Constance’ın ona getirdiği haberle birlikte her şeye karşın onu sevmiş olduğu gerçeğini anlıyordu –çünkü hâlâ seviyordu, geriye dönüş ve geçmiş kapsar biçimde– onun kayıplara karıştığı, varlığını sürdürdüğüünün ancak varsayılabilceği o uzun, gizemli aylar boyunca neredeyse hiç aklına gelmemiş olmasına karşın, onun yok oluşu düşüncesi onu allak bullak etmişti. Constance, insanların yataklarının yanında oturup onlara yatıştırıcı reçetesi yazmaktan bıktım, diye düşünüyordu. Ama bu garip davranış, oğlanın kendisini şaşırttığı kadar Constance’a dokunmuş ve ilginç gelmişti. Örneğin oğlan Livia’nın ölümüyle ilgili en küçük bir bilgi kııntısına bile susuzluk duyuyordu; nasıl bulunduğunu, gövdenin nasıl kesilip indirildiğini, sonra ne yapıldığını bütün ayrıntılarıyla bilmek istiyordu, hatta kalçasındaki küçük kesik gibi önemsiz ayrıntılara kadar – Constance, kız kardeşinin aklını çelmiş olan eski bir kanının, kazara diri diri gömülme boş inancının gereğini yerine getirmiş, öldüğünden emin olmak için buduna bir çizik atmıştı. Sam’in ölümünde en küçük ayrıntıyı bile öğrenmek için kendisinin nasıl ısrar ettiğini hatırladı – kendisine acı bile verecek olsa, bildiği her şeyi anlatması için Blanford’a nasıl yalvarmıştı. Acıyı böyle emmek, acıyı alt etmenin bir yoluydu – şimdi Felix Chatto’nun da aynı şeyi yaptığının farkındaydı.

Livia’yla gizemli değilse bile bilmecemsi bir ilişkisi olan Smirgel’in, yani o Alman ihbarcının adının geçmesi ne ilginçtir ki onun bellek tellerinden birine dokunmuştu – çünkü savaştan önce hepsi birlikte Provence’tayken Livia’nın sık sık ortadan yok oluşları, kentin resim kolek-

siyonundaki ünlüce tabloları onarma işinin emanet edildiği Alman bir biliminsanın varlığına bağlanabilirmiş gibi görünmüştü. Livia'dan daha yaşlı, zararsız, bilime adanmış biriydi. Smirgel miydi o acaba? İlişkileri o zaman mı başlamıştı? Constance bunu öğrenmek için Af-fad'a sormalıydı; sonra birden kasiğine bir bıçak batırılmış gibi sevgilisinin yokluğunun acısını hissetti.

“O kişi *Smirgel* olmalı!” diye haykırdı Constance, belleğinin acısını boğmak için gereksiz yere vurgulamıştı. “Bana iki ünlü tabloyu onardığını söylemişti. Biri Clement’in *Cockayne*’iydi.”¹ Bu anı nereden çıkıp gelmişti böyle? Bilmiyordu. Felix, “Birisi Livia’nın kafasını Goethe, Kleist, Novalis’le dolduruyordu, o da Keats’ten ezbere dizeler okuyarak uyanan zavallı Aubrey’in kafasını bunlarla ütülüyordu. Ne yapıp edip bundan hemen kurtulmalıyım, onun hayatımı böyle rasgele berbat etmesine izin vermem,” dedi. Demek aşkın böyle rezil bir yanı da var ha?

Constance çevresindeki dünyayı belli bir tutarlılığa hiçbir zaman kavuşturamayacak olmanın suskun umutsuzluğuyla kliniğe yürüyerek döndü. Kendi kendine şöyle dedi: Aranızda yukarıdan aşağıya kadar inen bir engel var – süreç *ilk bakışta* başlıyor, Shakespeare son derece haklıydı, Petrarca gibi, Marlowe gibi. Tık! Birdenbire birbirinizin düşüncelerini düşünmeye başlıyorsunuz. Başka bütün zihinsel eğilimler anlamsız, önemsiz, bayağı görünüyor... Anlaşılacak daha başka bir şey yok gibi görünüyor! Bulutlar oluşmuş, gölün üstüne inmişti, dağ dekorunda hayatı noktalayacak olan elektrikli, gök gürültülü bir fırtına koparmaya hazırlanıyordu. Constance hâlâ o ilk kucaklaşmanın, o büyük çarpışmanın etkisi altındaydı, şimdi öylesine gerilerde kalmıştı ki bu çarpışma, tarihhöncesine aitmiş gibiydi. Gene de oracıkta duruyordu, düşüncesinin

1. (İng.) Rahatlık ve huzur diyarı. (Y.N.)

yüzeyinde hep vardı. Constance çok değişmişti. Sutcliffe’ ten ödünç aldığı bir kitabın kenar boşluklarında şu notları bulmuştu: “Aynı insanlar, hiç farkında olmadan başkalarıdır da.” Rüzgâr çıkmış, gölün suları kara el izi damgalarıyla dolmuştu. Kendisine yaklaştığını hissettiği sinir çöküntüsü kadar uğursuz bir biçimde, gölün karşı tarafında gökyüzü şişmişti. Bir-iki kez ağlamayı denedi, ama olmadı; ruhu bir kemik gibi kupkuruydu. Sonra yağmur yağmaya başladı, el çantasını başına koydu, araba vapuruna kadar son yüz metreyi koşmak zorunda kaldı.

Doktor arkadaşı Schwarz yazı masasında put gibi oturmuş, kendinden geçmişçesine dünya haberlerini, *News of the World*’ü okuyordu. Günlerce akıl hastalarıyla yaşadıktan sonra, kendisinin deyimiyle bu gerçeklik yolculukları canlılık verici oluyordu; bu cinayetlerin, akılsızlıkların, felaketlerin, hastalıkların bitip tükenmez katalogunda gerçek dünya varlığını belli ediyor, sınırlarının çizgilerini çiziyordu. Güvenilmezliklerle, cezalarla doluydu – bir dil ya da zihin sürçmesi, insanın doktora ya da psikiyatriste yem olmasına, göl kıyısında çimenliklerin, meyve bahçelerinin arasına yapılmış bu sessiz otelelin müşteri durumu gelmesine yetiyordu. Burada, eski tanrıbilimlerin kurt yenikleri arasında, onlar bilimin gücünün kalmadığını, entropi yasaının egemen olduğunu biliyorlardı. Bir zamanlar onca “gerçek” olan gerçeklik şimdi yalnızca “var olma eğilimi” gösteriyordu. Doğru denen şey geçiciydi, ölçeğe bağlıydı. Doğru, ancak “genelde” doğrudu. Birisi, belki de Schwarz’ın kendisi, masasının üst yanındaki kara tahtaya şu şiiri karalamıştı.

İkinci kez atılmış zar
Belki aynı zardır
Ama belli olmaz zarın kaç geleceği
Çünkü rastlantıdır her şeyin temeli.

Ama gazetesinden başını kaldırıp mesleğinin şaşkın yüzünü görünce yüreği hopladı, korku ve telaşa kapıldı, çünkü o Constance'ını iyi tanır, onun gücünün sınırlarını bilirdi. Büyük bir gerilim ve tehlike söz konusuydu, bunu hissedebiliyordu. Gazetesini katladı, derin bir soluk aldı, bunları yaparken de yıldırım hızıyla bir karar alma kararı aldı. Yaklaşmakta olan hastalığa karşı istirahat ve iyi düşünülmüş yatıştırıcılar önererek hastalığı şımartmayacaktı – onun belki de zihnini uğraştıracak, kutsuzluğunu ılımlılaştıracak bir şey yapıp onu bir hastayla ilgilenmeye iterek biraz daha yorma tehlikesini göze alacaktı. Kendisine neredeyse hiç düşünme fırsatı tanımadan, “Bak, Constance,” dedi, “Mnemidis’le ilgili bir karara vardım, ama harekete geçmeden önce bunu seninle konuşmak istedim. Onu yetkililere teslim edelim ve onun için yapacak bir şeyimizin olmadığını paşa paşa kabul edelim. Adam ya çok akıllı ya çok deli. İyileştirmekten söz etmek boşuna konuşmak olur. Ayrıca ben ondan korkuyorum, onu tedavi edecek kişi için hiç de iyi bir şey değil bu! Dün gece gene kayıtları dinliyordum. Yararı yok. Hep oyun oynuyor, hatta kendine bile!”

Constance ayağa kalkmıştı bile, yanakları al aldı. “Bunu yapamazsın!” diye haykırdı Schwarz’ın yüreğine su serpen bir hiddetle. “Bugüne kadar gördüğümüz en *ilginç* hasta o. Onu yirmi yıl yüksek güvenlik hapisanesinde çürütmek, o paranoyayı hiç değilse kayda geçirmeye çalışmamak ne büyük savurganlık. Utanç verici bir şey olur bunu yapmamak – ne düşünüyorsun Tanrı aşkına?”

“Açık söyleyeyim, canımı kurtarmayı. Tehlikeli derecede akli başında, bizim güvenliğimizi tehlikeye atacak kadar da açık konuşuyor. Ne yapacağımı şaşırdım Constance. Bak kendin dinle – söylediği her şey doğru, ama gene de hepsi yanlış. Her şey yavaş yavaş kaynama noktasına geliyor, sonra... güm! – Bir cinayet. Bir başka

açından bu bir zaman kaybı, kaybolan bizim zamanımız, çünkü iyi edebileceğimiz hastalar var. Anlıyor musun?”

“Hayır, anlamıyorum! Sen, ona bakmak istemiyorsan ben bakarım. Ben ondan korkmuyorum. Ayrıca bir terslik olur, adamla başa çıkamazsan o yaşlı Malabar’ı yardıma çağırabilirsin. Konuyu bir kez daha düşünmeni rica ediyorum; bırak biraz da onunla ben uğraşayım. Gerçek cinayetleri henüz konuşmadınız değil mi?”

“Hayır, ayrıntısıyla konuşmadık, şu an kendini haklı çıkarmaya çalışıyor – bu işi de ne büyük bir yetenekle yapıyor, tüylerin diken diken olur! Onu bugün görmem gerekiyor. Bugün ona kararımı bildirip mahkûmiyetini tamamlaması için onu hapishaneye postalayacaktım.”

“Ayıp!” dedi, onun elini eline alıp sımsıkı sıkarak devam etti: “Bu oturumu bırak ben yapayım. Ayrıca dışle-rimi geçirecek bir şey gerek bana, bütün zamanıma el koyacak bir şey! O oyuncu Mnemidis tam aradığım adam. Lütfen bana izin ver!”

Schwarz sanki düşünüyormuş, karar veremiyormuş gibi yaptı. Ama aslında bu kararın akıllıca bir karar olup olmadığını ciddi ciddi merak ediyordu; söz konusu durumdaki çeşitli etkenleri düşününce, acaba sahneye bir kadın doktorun çıkışı işleri güçleştirir mi, diye merak ediyordu. Çok hoş bir baş dönmesi duygusuyla bütün bu olasılıklar arasında yüzüyordu. Constance’ın bozulmak üzere olduğunu sandığı dengesini yerine getirmek için bunu yaparak belki de... “Ah, Yüce İsa,” dedi, bir Yahudi olmasına karşın sofu biri değildi, “Ah, yardım et Yüce İsa!”

Hastane dilinde “Malabar” tehlikeli ve inatçı hastalarla başa çıkması için el altında bulundurulmuş, kolları güçlü adam demekti. Klinik hizmetlileri arasında üç-beş tane vardı, ama onların gözdesi Pierre’di – ezici bir fiziksel güç ile sıcak sevecenliği, en zor, en tehlikeli hastaları kaşla göz arasında avlayan amansız sevgiyi kendinde bir-

leştirmiş dev gibi Martinique’li bir zenciydi. “Pierre, onu getiriyor – gerçekten de işte geldiler! *İlgilenebileceğini* düşünüyorsan, o zaman ilgilenen iyi olur Constance! Ama kaygılarım var. Şunlara bak!”

Hasta ile gardiyanı, ormanda yan yana acelesizce yürüyorlardı. Mnemidis ince yapıydı, ama çok uzun kolları, ona biraz –tuhaf ve kötü ünüyle çelişen– profesör görüntüsü veren acayip kubbeli bir kafası vardı. Bekçisinin zenci yüzüne yan yan ve yukarıya doğru kaçak bakışlar fırlatıyordu; ne dediğini duymuyorlardı, ama yaltaklanıcı bir yüz ifadesi vardı. Zenci yürümüyor, yarı kapalı gözlerle yelkenli gibi sakince kayıp gidiyordu – neredeyse uyurgezer olduğunu düşünebilirsiniz. Ama bir eli Mnemidis’in paltosunun kol ağzından içeri hafifçe sokulmuştu, bu görünmez kaldıraç gücü sayesinde onu, yan yana dizili günah çıkarma kulübeleriyle psikiyatristlerin kulübesine doğru usulca yönlendiriyordu. Bir süre onları izlediler, sonra Constance kapıya gitti. “Bugün onu ben alıyorum,” dedi yeni bir kararlılıkla, “sen biraz rahat et.” Ama Schwarz onun arkasından seslendi: “Olabilirdiğin güvenlik, unutma, lütfen!” O maddesel kitap açacağı hikâyesini unutmamıştı, en azından kız yaralanabilir, en kötü olasılıkla da hayatını kaybedebilirdi.

Ama Constance kara büyü konularında deneyimli bir hekimdi, çıplak masasına geçip, otururken hazırda bekliyor olabilecek bir Malabar’ı yardımına çağırarak yumuşak sesli zili denedi, ayrıca Schwarz’ın canı istediği zaman çalışmalara bir göz atmak için kullanabileceği gizli gözetleme deliğini de gözden geçirdi. Bir kayıt aleti de vardı, ama işe yarayıp yaramayacağı kuşkuluydu, çünkü bir yerde fişe takılı duruyordu. Kanepede yatan bir hastanın söyledikleri az çok kaydedilebiliyordu, ama hasta, çoğu kez olduğu gibi, huzursuzlanır kıpırdarsa ya da –şu

an Mnemidis'in yapmaya hazırlandığı gibi– sırf kalkar oturursa bile, evet, kayıt karmakarışık oluyordu.

Constance ellerini önündeki masanın üzerinde birleştirdi, kapının açılmasını, Pierre'in yükümlülüğündeki kişiyi içeri almasını bekliyordu, derken Pierre sevecenlik ve derin bir anlayış yansıtan bir ağırbaşlılıkla yaptı bu işi – çünkü bir insan hastayken ve hasta olduğunu bilirken, onun sağa sola itilip kakılması kadar onur kırıcı bir şey olamaz. Ama öte yandan Mnemidis olsaydı bunu başka türlü söylerdi, çünkü “kendinin gerçek olduğunu hissetmek” olarak söz ediyordu bundan ve bunu “kendini normal olarak geçekdışı hissetmek” dediği, o kadar yüce olmayan durumlarla karşılaştırıyordu. Odaya yan yan giren, onun durumuyla hiç kuşkusuz eğlenecek olan görünmez seyircilerin farkındaymış gibi çevresine bakan bu adam oldukça ilginç biriydi. “Peki Doktor Schwarz nerede?” dedi hemen küstah bir tavırla ve Constance'ın bu değişiklikle ilgili açıklamasını bekledi. Ama adam böyle tepesinde dikilirken Constance'ın bu açıklamayı oturarak yapması bir hata olurdu; Constance durumu kendi lehine çevirmek için sakın ve sert bir tavırla, “Uzanın lütfen. El çantanızı da görebileceğimiz bir yere, masanın üzerine koyun,” dedi. Beriki bundan hiç hoşlanmadı, yapıp sönen telaşlı gözlerle sağa sola baktı, ama Constance hiç kımıldamadan ona bakarak bekliyordu, sonunda adam onun sözünü dinleme düşüncesini tartmaya başladı. O –ucuz timsah derisi– kadın çantasının aralarına konması önemliydi, çünkü o çantada onun gücü, şeytansı dehası vardı. Belki de içi boştu, ama belki de onun için hem savunma hem saldırma aracı, bir tür bombaydı. Onu bir yere bıraktığı sürece silahsız kalıyordu. Evet, çantayı bıraktı ve Constance rahat bir soluk aldı.

Hasta bir süre öylece yattı, eski anıları hatırladıkça gülümsüyor, somurtuyordu, Constance onu düşünceli

düşünceli seyrediyor ve her şey bir yana –içtenlik her şey sayılıyorsa– bu görüşmeyi yarı yarıya onun ağzından bir başka İskenderiyelinin, sevgilisi Affad’ın adını duymak umuduyla yapmak istediği gerçeği yüzünden kendi kendini suçluyordu. Birbirleriyle tanışmış olamayacaklarını, hiçbir ilişkilerinin olmadığını bilmesine karşın! Adam alçak sesle, düşünceli düşünceli, “Nereden başlamalı?” deyip duruyordu. Uzun bir suskunluktan sonra derin bir soluk aldı ve başladı: “Sorun şu: İşler nasıl böyle değil de başka türlü olabilirdi? Ne yapabiliirdim? Tanrı olmanın nasıl bir şey olduğunu düşündün mü hiç, örneğin, varsayalım ki biri oldu? Başka türlü davranamazdın. Benim durumuma gelince – ah! İyi dinle. Ben hiçbir yeteneği, eğilimi olmayan, zekâ ve güzellikten payına yeterince az şey düşmüş biri olarak doğdum. İşte *var* olmuştum, zihnim bir yumurta gibi pürüzsüzdü, ama hiçbir yönü yoktu, besbelli ki işe yaramaz bir şey, toplumun bana katlanması gerekiyordu... Ah Tanrım, o boşluk, o boşluk doğrudan doğruya bir yabancılaşma durumuna götürüyor insanı, insan kendisinin bir tür kozmik felaket olduğu gerçeğini kavırıyor! O koyu can sıkıntısı ezici bir şey. Bu bende gene de bir iyilik durumunun ortaya çıkmasına yol açtı. Bir rastlantı sonucu bir *sortie* buldum. Bir çıkış kapısı. İnsanın gerçekten de büyük olmadan, nöbetçileri atlatıp kutsal kazları uyandırmadan büyüklüğün kapısından içeri dalabileceğini anladım.”

Korkunç bir mide bulantısı kasılmasıyla gözleri geriye devrildi, sara nöbetini andırır biçimde yüzü ürkütücü derecede çarpılmıştı. Yavaş yavaş geçti, solgun ve bitkin görünüyordu.

“Evet?” dedi Constance ilişkiyi sürdürmek için.

“Evet!” diye yankıladı adam. “Bir gece bir arkadaş toplantısında, birden ve hayli de istemsiz olarak, belli belirsiz bir eğlendirme isteğiyle taklit bir kahkaha attım.

Çocukları Hepimizin yaptığı gibi siz de ana babalarınızı hayal kırıklığına uğratmak için doğdunuz, çünkü ana babalarımız, bize içinde sonsuza kadar mutlu yaşayacağımız, yumuşak minderlerle döşeli, yaldızlı kafesler hazırladılar.

İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminde Avrupa enkaza dönüşürken, hastalarını ve kendisini iyileştirmek için modernin ötesinde bilgi arayışına çıkan Constance'la açılır sahne. Freud'cu bir psikanalist olarak, Cenevre'deki savaş yorgunları ve travmalı insanlarla ilgilenen genç kadın, aynı zamanda eski sevgilisi Sebastian'ın oğlunun da tedavisini üstlenir. Sebastian ise, İskenderiye merkezli gizli gnostik kardeşliğe karşı görevini yerine getirmek için Cenevre'den ayrılmak üzeredir.

Avignon Beşlisi'nin dördüncü kitabı Sebastian, kutsalın yozluğa teslim olduğu, yanılsamalarla dolu bir dünyada varoluşun anlamını, insan zihninin ve ruhunun karanlık girintilerini soruşturuyor.

"Keskin ve alaycı... İnsanı okumaya teşvik eden sinsî bir güç var Durrell'da."

The Observer

#ingilizmodernleri #tarihiroman #çılgınlık #aşk #ölüm #gizem